

UCHWAŁA NR XL/617/18
RADY MIEJSKIEJ W MORĄGU
z dnia 29 marca 2018 roku

w sprawie: uchwalenia Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Morąg Obszar Miasta i Tereny Wiejskie, w zakresie obszarów wiejskich gminy.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5, art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1875, z późn. zm.) oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2017r. poz. 1073 z późn.zm.) Rada Miejska w Morągu uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się zmianę studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Morąg, tereny wiejskie.

§ 2. Załączniki do uchwały stanowią:

- rysunek zmiany studium - załączniki nr 1;
- Jednolity tekst Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Morąg Obszar Miasta i Teren Wiejskie - załącznik nr 2;
- rozstrzygnięcia o sposobie rozpatrzenia uwag wniesionych w czasie określonym w ogłoszeniu o wyłożeniu projektu studium do publicznego wglądu - załącznik nr 3.

§ 3. Uchwalona zmiana studium składa się z jednolitego tekstu zatytułowanego „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Morąg, Obszar Miasta i Tereny Wiejskie. Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego i Polityka Przestrzenna na tle uwarunkowań rozwoju.” z dokumentacją formalno–prawną studium oraz rysunkiem zmiany studium gminy w skali 1 : 25 000 zatytułowanym: „Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Morąg, tereny wiejskie”.

§ 4. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z art. 9 ust. 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, nie jest aktem prawa miejscowego.

§ 5. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Morąga.

§ 6. Uchwała podlega ogłoszeniu na tablicach informacyjnych Urzędu Miejskiego i terenie Gminy.

§ 7. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ
Marek Faćkowski

**ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY MORĄG OBSZAR MIASTA I TERENY
WIEJSKIE**



**KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO I POLITYKA PRZESTRZENNA
NA TLE UWARUNKOWAŃ ROZWOJU**

Jednolity tekst

JEDNOLITY TEKST STANOWI ZAŁĄCZNIK NR 2 DO UCHWAŁY RADY MIEJSKIEJ W MORĄGU
NR XL/617/18 Z DNIA 29. 03. 2018 R.

MORĄG 2018 ROK

ZESPÓŁ PROJEKTOWY ZMIANY STUDIUM

mgr inż. Teresa Szymankiewicz – Szarejko – Główny Projektant

(uprawnienia urbanistyczne nr 1576)

mgr inż. Maciej Smółka- ochrona zabytków, zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną

inż. Hanna Jędrasik – systemy komunikacyjne i transportowe

mgr inż. arch. krajobr. Dariusz Niedziela – ekofizjografia i prognoza strategiczna

mgr Piotr Jędrasik - opracowanie komputerowe

ZMIANA STUDIUM GMINY MORĄG OBSZAR MIASTA I OBSZARY WIEJSKIE

- **mgr inż. Teresa Szymankiewicz – Szarejko – Główny Projektant**
(uprawnienia urbanistyczne nr 1576)
Północna Okręgowa Izba Urbanistów Nr G-090/2002)
- **mgr inż. Mariola Sarna** - zagospodarowanie przestrzenne,
Północna Okręgowa Izba Urbanistów Nr G-206/2006
- **mgr inż. arch. Paulina Lemańczyk** – zagospodarowanie przestrzenne,
Północna Okręgowa Izba Urbanistów Nr G-207/2006
- **dr Marta Gwiaździńska – Goraj** – zagospodarowanie przestrzenne,
Północna Okręgowa Izba Urbanistów Nr G-208/2006
- **inż. Ewa Osuchowska** – zagospodarowanie przestrzenne
- **mgr Katarzyna Krzymowska** – uwarunkowania przyrodnicze,
- **mgr inż. Aleksandra Lewalska** – komunikacja,
- **Leszek Buszyło** – opracowanie graficzne,
- **mgr inż. Szymon Puławski** – opracowanie graficzne,
- **mgr inż. Jolanta Chałkowska** - procedura formalno-prawna,
współpraca z ramienia Urzędu Miejskiego w Morągu.

SPIS TREŚCI	strona
Zespół projektowy	
I. Wstęp	4
II. Cele rozwoju	6
III. Kierunki zagospodarowania przestrzennego z określeniem zasad polityki przestrzennej na tle zaktualizowanych uwarunkowań rozwoju	7
1. Kierunki oraz zasady ochrony i kształtowania środowiska	7
1.1 Tereny i obiekty prawnie chronione	7
1.2 Obszary postulowane do objęcia ochroną	11
1.3 Kierunki polityki przestrzennej dotyczące obiektów i obszarów chronionych	11
1.4 Zagrożenia i ochrona środowiska przyrodniczego	11
1.4.1 Wody powierzchniowe	11
1.4.2 Wody podziemne	12
1.4.3 Tereny zagrożone powodzią	13
1.4.4 Tereny narażone na osuwanie się mas ziemnych.....	13
1.4.5 Udokumentowane złoża kopalin i wód podziemnych oraz tereny górnicze	14
1.4.6 Walory krajobrazowe	16
2. Kierunki oraz zasady ochrony i wzbogacania środowiska kulturowego	16
2.1. Wytyczne konserwatorskie	17
3. Kierunki rozwoju funkcji gospodarczych	21
3.1 Rolnictwo i leśnictwo	22
3.2 Turystyka	23
3.3 Przemysł i rzemiosło produkcyjno usługowe	23
4. Kierunki rozwoju sieci osadniczej oraz obsługi ludności gminy	24
5. Kierunki rozwoju mieszkalnictwa w mieście	25
6. Ocena warunków mieszkaniowych na obszarach wiejskich, bilans terenu z uzasadnieniem rozwiązań studium	26
7. Podstawowe standardy zagospodarowania przestrzennego przyjęte w studium gminy	30
8. Kierunki przekształceń struktury funkcjonalno przestrzennej miasta	31
9. Kierunki przekształceń struktury funkcjonalno przestrzennej gminy	35
10. Kierunki rozwoju systemu komunikacji w mieście	39
11. Kierunki rozwoju systemu komunikacji w gminie	41
12. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej w mieście	43
13. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej w gminie	43
14. Podstawowe elementy polityki przestrzennej	49
14.1 Lista ważniejszych działań dla realizacji celów publicznych	49
14.2 Polityka w zakresie sporządzania planów miejscowych	51
14.3 Polityka gospodarki nieruchomościami gminnymi	51
14.4 Polityka przestrzenna związana z obronnością i bezpieczeństwem państwa.....	51
IV. Interpretacja niektórych pojęć przyjętych w studium gminy	53
V. Wykaz stanowisk archeologicznych	54

I. WSTĘP

I.1. Podstawa prawna, cel i zadania studium

Zgodnie z Ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku rozdział 2, art. 9, oraz na podstawie Uchwały nr XXIV/340/16 z dnia 30 września 2016r. Rady Miejskiej w Morągu, Burmistrz przystąpił do opracowania kolejnej (piątej) zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Morąg obszar miasta i tereny wiejskie. Obecna zmiana studium dotyczy wyłącznie obszaru wiejskiego Gminy. Zmiana ta wynika z rozwoju gospodarczego terenów wiejskich. W okresie od uchwalenia poprzedniego studium, obejmującego tereny wiejskie, z 2008 roku, zaszło szereg zmian w przepisach prawa związanego z planowaniem przestrzennym. Niniejsza zmiana studium obejmuje wszystkie zmiany w zakresie przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przepisów odrębnych (w tym: Prawo ochrony środowiska, Prawo Wodne, Prawo budowlane, Ustawa o drogach publicznych, Ustawa o ochronie przyrody itp.) które obecnie obowiązują.

Pierwsze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zostało uchwalone przez Radę Miejską w Morągu Uchwałą Nr XXI/193/00 z dnia 14 czerwca 2000 roku.

Pierwsza zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Morąg została uchwalona przez Radę Miejską W Morągu uchwałą nr I/680/06 z dnia 26 lipca 2006 roku

Druga zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Morąg obszar miasta i tereny wiejskie została uchwalona przez Radę Miejską w Morągu uchwałą nr XXV/227/07 z dnia 29 grudnia 2007 roku

Trzecia zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Morąg obszar miasta i obszary wiejskie została uchwalona przez Radę Miejską W Morągu uchwałą nr XXI/354/08 z dnia 26 czerwca 2008 roku

Czwarta zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Morąg obszar miasta i tereny wiejskie została uchwalona przez Radę Miejską W Morągu uchwałą nr I/797/14 z dnia 7 listopada 2014 roku. Dotyczyła ona głównie obszaru miasta.

Obecnie opracowywana jest piąta zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Morąg tereny wiejskie **rozpoczęta uchwałą intencyjną** nr XXIV/340/16 Rady Miejskiej w Morągu z dnia 30 września 2016r.

Zmiany wprowadzone do jednolitego tekstu studium zapisane są: pogrubioną kursywą

Metoda opracowania:

Przy opracowaniu „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Morąg, obszar miasta i tereny wiejskie”, zwanego dalej **studium gminy**, przyjęto następującą kolejność wykonywanych prac:

- rozpoznanie zasobu istniejących materiałów oraz opracowań,
- analiza zmian w uwarunkowaniach rozwoju zewnętrznych oraz wewnętrznych miasta
- wprowadzenie proponowanych zmian oraz zmian wynikających z obowiązujących obecnie przepisów;
- czynności formalno-prawne przeprowadzone w oparciu o projekt rozporządzenia (z dnia 3 grudnia 2003r.) w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz sposobu dokumentowania prac planistycznych.

Poszczególne etapy opracowania zostały poddane konsultacji z Burmistrzem oraz społecznością lokalną.

Podstawową fazą prac nad studium gminy, decydującą o kierunkach jej rozwoju oraz zasadach zagospodarowania przestrzeni jest analiza i następnie diagnoza uwarunkowań rozwoju, zarówno zewnętrznych jak i wewnętrznych.

Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju, wynikają z położenia gminy w województwie w istniejących i projektowanych systemach oraz układach zewnętrznych. Dotyczą one różnych dziedzin,

np. środowiska przyrodniczego, infrastruktury technicznej, systemów transportowych, wdrażanych programów rządowych, zawartych umów międzynarodowych.

Uwarunkowania wewnętrzne stanowią o wartości i możliwości wykorzystania głównych potencjałów rozwoju, tj. przyrodniczego, społecznego oraz gospodarczego. Podsumowaniem uwarunkowań rozwoju jest diagnoza, w której przedstawiony jest pełen obraz miasta i gminy z określeniem barier, ograniczeń, konfliktów oraz zagrożeń i preferencji rozwoju. **Wartość potencjału zawartego w obszarze gminy i miasta w okresie 17 lat uległa nieznaczącym zmianom, są one niewielkie i nie mogą powodować zmian kierunków rozwoju, ponieważ nie było w tym okresie kataklizmów, czy innych zdarzeń powodujących spadek wartości potencjału rozwojowego gminy. Ulegał on zmianom w kierunku dodatnim przez rozwój gospodarczy, przestrzenny i zagospodarowania w jednostkach osadniczych. Dodatkowo przemiany świadczą o prawidłowo ustalonych kierunkach polityki przestrzennej. W związku z powyższym do obecnie przeprowadzanej zmiany studium uwarunkowań kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Morąg, tereny wiejskie, przyjmuje się diagnozę opracowaną do pierwszej edycji studium. Zmiany uwarunkowań zostały wprowadzone do niniejszego opracowania jako uzasadnienie przyjętych rozwiązań.**

Elaborat zmiany studium:

Elaborat opracowania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Morąg tereny wiejskie” składa się z dwóch części.

I część opracowania, która zawiera uzasadnienie przyjętych w studium rozwiązań, została przyjęta z pierwszej edycji opracowania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy”. Jest to „Diagnoza uwarunkowań rozwoju”, składająca się z tekstu oraz map,

II część opracowania uchwalana przez Radę Miejską w Morągu stanowi jednolity tekst zatytułowany „Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Morąg, tereny wiejskie. Kierunki zagospodarowania przestrzennego. Polityka przestrzenna. Jednolity tekst” z dokumentacją formalno – prawną studium oraz rysunek gminy w skali 1 : 25 000.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z art. 9 ust. 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, nie jest aktem prawa miejscowego.

Art. 9, Ust. 4 „Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych”.

Obecnie opracowywana jest piąta zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Morąg tereny wiejskie.

Załączniki do uchwały Rady Miejskiej w Morąguz dnia2018 roku:

Załącznik nr 1 stanowi rysunek zatytułowany: zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Morąg tereny wiejskie skala 1:25 000

Załącznik nr 2 stanowi jednolity tekst zatytułowany: Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Morąg obszar miasta i tereny wiejskie. Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityka przestrzenna na tle uwarunkowań rozwoju

II. CELE ROZWOJU POŚLANNICTWO ROZWOJU

POŚLANNICTWEM SAMORZĄDU LOKALNEGO JEST UKSZTAŁTOWANIE MIASTA I GMINY JAKO ATRAKCYJNEGO, PRZYJAZNEGO I WYJĄTKOWEGO MIEJSCA ZAMIESZKANIA, WYPOCZYNKU ORAZ ROZWOJU GOSPODARCZEGO W REGIONIE.

NADRZĘDNĄ ZASADĄ PRZY SPEŁNIANIU POŚLANNICTWA JEST RACJONALNE WYKORZYSTANIE BOGACTWA ZAWARTEGO W POTENCJAŁACH ROZWOJU, DO UZYSKANIA RÓWNOWAGI W ROZWOJU GOSPODARCZYM NA OBSZARZE MIASTA I GMINY.

CEL STRATEGICZNY

Poprawa poziomu życia mieszkańców miasta i gminy poprzez pełniejsze wykorzystanie istniejących potencjałów niezbędnych do rozwoju funkcji gospodarczych tj. rolnictwa, turystyki, przemysłu, drobnej wytwórczości itp. przy równoczesnym utrzymaniu w równowadze środowiska naturalnego.

CELE GENERALNE (grupy celów).

Cele ekologiczne i kulturowe

- Ochrona walorów, warunków funkcjonowania i ciągłości przestrzennej systemów ekologicznych w celu zwiększenia atrakcyjności obszaru miasta i gminy do rozwoju funkcji turystycznej.
- Ochrona jakości zasobów wód powierzchniowych i podziemnych dla celów rozwoju społeczno gospodarczego oraz zabezpieczenia zasobów tych wód w niezmiennym stanie dla przyszłych pokoleń.
- Powiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez stwarzanie warunków do bezpośredniego kontaktu ze środowiskiem, szczególnie na terenach o wysokich walorach przyrodniczych.
- Ochrona i utrzymanie obiektów zabytkowych oraz przystosowania ich do nowych potrzeb w celu wzbogacenia oferty turystycznej obszaru miasta i gminy.
- Wzbogacenie estetyki w jednostkach osadniczych w celu tworzenia współczesnych wartości kulturowych.

Cele społeczno gospodarcze

- Wykorzystanie położenia gminy do rozwoju społeczno gospodarczego.
- Tworzenie nowych miejsc pracy w celu zminimalizowania bezrobocia oraz podniesienia poziomu życia mieszkańców miasta i gminy.
- Rozwój funkcji gospodarczych w oparciu o istniejące potencjały zawarte w walorach przyrodniczych i społecznych miasta i gminy.

Cele rozwoju infrastruktury technicznej i transportowej

- Zaspokojenie potrzeb ludności poprzez dostarczenie odpowiedniej ilości i jakości infrastruktury technicznej.
- Poprawa warunków technicznych systemów komunikacyjnych zewnętrznych i wewnętrznych w celu zwiększenia atrakcyjności dla inwestorów oraz polepszenia dostępności do usług mieszkańcom miasta i gminy.
- Likwidowanie kolizji między funkcjonowaniem ekosystemów, a działalnością człowieka przez tworzenie sprawnych i na odpowiednim poziomie systemów infrastruktury technicznej.

III. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO Z OKREŚLENIEM ZASAD POLITYKI PRZESTRZENNEJ, NA TLE ZAKTUALIZOWANYCH UWARUNKOWAŃ ROZWOJU

III.1. Kierunki oraz zasady ochrony i kształtowania środowiska

III.1.1. Tereny i obiekty prawnie chronione

Na terenie gminy Morąg obszary i obiekty cenne przyrodniczo objęte są prawną ochroną przyrody na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 2134 z późn. zm.)

Obszar Natura 2000

Na terenie gminy Morąg położony jest fragment obszaru Natura 2000 Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Uroczysko Markowo” (PLH280032). SOOS położony jest na terenie trzech gmin Godkowo, Miłakowo i Morąg. Europejska Sieć Ekologiczna NATURA 2000 to sieć obszarów chronionych na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej. Na terenie gminy Morąg położony jest fragment obszaru Natura 2000 Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Uroczysko Markowo”(PLH280032).

Uroczysko Markowo PLH280032

Obszar leży w południowej części mezoregionu Równina Warmińska, na granicy z Pojezierzem Iławskim. Ta część Równiny Warmińskiej w krajobrazie zaznacza się występowaniem moreny dennej zbudowanej głównie z gliny. Główną osią SOOS jest rzeka Wąska (dopływ jeziora Drużno). Krawędzie doliny rzeki Wąskiej poprzecinane są licznymi poprzecznymi wąwozami o bardzo stromych zboczach i dużym spadku podłużnym. Dna wąwozów mają charakter górski z licznymi źródłiskami czynnymi przez cały rok.

Do głównych walorów tego obszaru należy obecność: wielogatunkowych lasów liściastych kwalifikujących się do grądu subatlantyckiego, grądu zboczowego z licznymi gatunkami charakterystycznymi, aktywnych źródlisk z charakterystyczną florą oraz fragmentarycznie wykształconymi płatami źródliskowych lasów olchowych, dużej ilości martwych stojących i leżących drzew - siedliska saproksylicznych bezkręgowców, brioflory, grzybów i porostów populacji pachnicy dębowej, innych siedlisk z Załącznika I DS, jak: jeziora eutroficzne; jeziora dystroficzne; nizinne łąki świeże; torfowisko przejściowe oraz gatunki z Załącznika II DS.

Podstawowym celem ochrony jest utrzymanie i ochrona dotychczasowej struktury gatunkowej drzewostanu w lesie gospodarczym, a przede wszystkim dla zachowania w statusie ochrony ścisłej drzewostanu wodochronnego i przeciwerozijnego w głębokich wąwozach i wcięciach erozyjnych.

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Uroczysko Markowo PLH280032:

- presja turystyczna;
- eutrofizacja i zarastanie zbiorników wodnych;
- intensyfikacja rolnictwa, hodowli ryb;
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych z innych źródeł rozproszonych;
- zmiany stosunków wodnych i składu gatunkowego na torfowiskach;
- melioracje, osuszanie torfowisk;
- obniżanie poziomu wód gruntowych zlewni Jeziora Okonie;
- zabiegi zakłócające funkcje drzewostanów glebochronnych, nasiennych;
- usuwanie martwych i umierających drzew;
- niekontrolowana wycinka lasu, usuwanie charakterystycznych gatunków siedlisk;
- niszczenie stanowisk rozrodczych gatunków chronionych z załącznika II DS na skutek odwadniania terenu, zasypywania lub niszczenia niewielkich zbiorników wodnych;

- antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk;
- wprowadzenie do drzewostanu gospodarczego zbyt dużej ilości świerka pospolitego, modrzewia, sosny i obcych gatunków liściastych lub ich monokultur;
- prowadzenie gospodarki wielkozrębowej;
- prowadzenie jakiegokolwiek gospodarki leśnej w obrębie wszystkich poprzecznych w stosunku do doliny rzeki Wąskiej dolin erozyjnych;
- wycinka lub niszczenie starych, zabytkowych alei lipowych przy drogach lokalnych w okolicach wsi Zimnochy i na wschód od Markowa;

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Uroczysko Markowo PLH280032, zwanego dalej „obszarem Natura 2000” ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 15 maja 2014r.

- W odniesieniu do drzewostanów nasiennych i glebochronnych oraz w głębokich wąwozach i jarach wprowadza się konieczność podtrzymania zapisów dotyczących przypisanych im funkcji w przyszłych (PUL) Planach Urządzenia Lasu,
- W okresie obowiązywania planu zadań ochronnych lasu nakazuje się pozostawienie martwych drzew do rozkładu, zaniechanie cięć sanitarnych, ograniczenie zabiegów gospodarczych do minimum;
- Poprawa struktury gatunkowej, eliminacja gatunków obcych;
- Trzebieże zgodne z PUL;
- Należy podtrzymać zapisy dotyczące ochrony drzewostanów ochronnych w przyszłych PUL;
- W odniesieniu do zbiorników eutroficznych – wycinanie zarośli wokół zbiornika Jezioro Okonie;
- W odniesieniu do Naturalnych zbiorników eutroficznych – monitoring powierzchni siedlisk, struktury i funkcji;

Obszary Chronionego Krajobrazu

Na terenie gminy Morąg obszary chronionego krajobrazu występują na skrajnie położonych fragmentach terenu: Nariński OChK – w części wschodniej, OChK Lasów Taborskich – w części południowej, OChK Kanału Elbląskiego – w części południowo-zachodniej, OChK Rzeki Wąskiej – w części północnej i północno-wschodniej.

Zasady gospodarowania przestrzenią oraz rygory i zakazy obowiązujące na obszarach chronionego krajobrazu zawarte są w następujących dokumentach:

Nariński Obszar Chronionego Krajobrazu: Rozporządzenie Nr 148 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 13 listopada 2008 r. w sprawie Narińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 179, poz. 2633)

Obszar Chronionego Krajobrazu Lasów Taborskich: Rozporządzenie Nr 150 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 13 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Taborskich (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 179, poz. 2635)

Obszar Chronionego Krajobrazu Kanału Elbląskiego: Uchwała Nr XXX/670/17 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 09.10.2017r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Kanału Elbląskiego.

Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Wąskiej: Rozporządzenie Nr 10 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Rzeki Wąskiej (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 176, poz. 2572Rozporządzenie Nr 148)

Na ww. obszarach chronionego krajobrazu wprowadzone zostały między innymi następujące zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm. 1);
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciw osuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 7) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 8) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Użytki ekologiczne

W gminie Morąg ochroną w postaci użytków ekologicznych objęto:

- **Gorzeń Duży** – jezioro śródleśne o pow. 0,78 ha w obrębie Słonecznik, Rozporządzenie Nr 39 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Gorzeń Duży" (Dz. Urz. Woj. Warm.-Mazur. z 2009 r. Nr 105, poz. 1672).
- **Gorzeń Mały** – małe jezioro śródleśne o pow. 0,46 ha, Rozporządzenie Nr 56 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Gorzeń Mały" (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz.1689).
- **Rozlewisko Morąskie** - ostoja wielu rzadkich gatunków ptaków wodno-błotnych o pow. 121,63 ha, w obrębie Jędrychówko jest uznane jako użytek ekologiczny (rozporządzeniem Nr 153 z dnia 14 czerwca 1996r. Wojewody Olsztyńskiego) Rozporządzenie Nr 25 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Rozlewisko Morąskie", (Dz. Urz. Woj. Warm.-Mazur. z 2009 r. Nr 105, poz. 1658).

Na terenie użytków ekologicznych obowiązują następujące zakazy:

- *niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obszaru,*
- *wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,*
- *uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby,*
- *dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,*
- *likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,*
- *wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;*
- *zmiany sposobu użytkowania ziemi,*
- *wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt a także minerałów,*

- *umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarłisk i złożonej ikry,*
- *zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych,*
- *umieszczania tablic reklamowych.*

Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych.

Lp	nr ew.	Obiekt	Obwód (cm)	Wysokość (m)	Gmina	Lokalizacja	Rok uznania
42	88	głaz- granit szaroróżowy	500	2	Morąg	m. Lubin, przy domu p. Kozłowskiego	Nr 288/63 25.07.1963 r
43	90	szpaler: dąb szypułkowy Quercus robur- 19 szt., klon zwyczajny Acer platanoides- 3 szt., lipa drobnolistna Tilia cordata- 2 szt., kasztanowiec biały Aesculus hippocastanum- 2 szt.	300- 740	23-28	Morąg	m. Markowo, przy drodze do gajówki	RGŻL-op 390/84 11.06.1984r
44	91	lipa drobnolistna Tilia cordata- 6 szt., grab pospolity Carpinus betulus- 6 szt., buk pospolity Fagus sylvatica- 4 szt., dąb szypułkowy Quercus robur- 4 szt.	250- 450	18-29	Morąg	m. Markowo park podworski	RGŻL-op- 391/84 11.06.1984r
45	92	lipa drobnolistna Tilia cordata- 6 szt.	340,63	25,3	Morąg	m. Wenecja park podworski	RGŻL-op- 392/84 11.06.1984r
46	93	dąb szypułkowy Quercus robur	590	27	Morąg	Pole przy drodze Słonecznik – Wenecja (po prawej). 3km od Słonecznika	RGŻL-op- 393/84 11.06.1984r
47	40	dąb szypułkowy Quercus robur	750	18	Morąg	L-ctwo Strużyna oddz.57d	Dz.Urz.Woj. Olsztyńskiego Nr 12 poz.236, 31.12.1986
48	154	wierzba biała Salix alba	823	20	Morąg	N-ctwo Dobrocin, Nowy Dwór, w obrębie Miejscowości, po prawej stronie od drogi do Moraga (z Pastęka), na	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 152, poz. 2513, 2001

						łuku	
49	166	dąb szypułkowy Quercus robur	497	26	Morąg	N-ctwo Dobrocin, Morąg ul Zawiszy Czarnego – zieleniec k/zamku	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 134. poz. 1685, 2004

III.1.2. Obszary postulowane do objęcia ochroną

Do objęcia ochroną jako użytek ekologiczny typowany jest zabagniony odcinek o długości około 1 km doliny rzeki Dreli odległy około 2 km w kierunku północnym od miejscowości Wenecja.

III.1.3. Kierunki polityki przestrzennej dotyczące obiektów i obszarów chronionych

Zasady gospodarowania na obszarach chronionych tj. chronionym krajobrazie, użytków ekologicznych określają akty prawne powołujące dany użytek. Zawierają one zakazy i ograniczenia w gospodarowaniu na danym obszarze.

Zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004r. na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu.

Na wybranych jeziorach w gminie Morąg wprowadzono zakaz używania jednostek pływających z silnikami spalinowymi.

Zakaz ten wprowadzono na jeziorach Bartężek i Narie uchwałą Nr X/64/03 z dnia 4 lipca 2003 r. w sprawie wprowadzenia zakazów używania jednostek pływających o napędzie spalinowym na jeziorach powiatu ostródzkiego (Dz. Urz. Woj. W-M nr 126, poz. 1653 z dnia 14 sierpnia 2003 r.).

Obszarami podlegającymi szczególnej prawnej ochronie z mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych są gleby III klasy bonitacyjnej. Zmiana ich użytkowania wymaga zgody Ministra. W przypadku terenu o powierzchni poniżej 0,5ha dopuszcza się zmianę użytkowania po spełnieniu warunków określonych w ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

III.1.4. Zagrożenia i ochrona środowiska przyrodniczego

III.1.4.1. Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe są elementem środowiska poddawany największym zmianom. Przez obszar gminy przechodzi główny wododział pomiędzy zlewnią Wisły i Zalewu Wiślanego. W północnej części gminy strefa wododziałowa ma przebieg o kierunku zachód - wschód i oddziela zlewnię pojezierną od zlewni rzecznej. W części wschodniej strefa wododziałowa ma przebieg zbliżony do kierunku północ - południe. Z tego obszaru wody powierzchniowe odpływają zarówno w kierunku wschodnim jak i zachodnim do pobliskich jezior. Zlewnię pojezierną należy traktować jako obszar o małej odporności na degradację wód powierzchniowych. Dotychczasowa działalność gospodarcza spowodowała, iż jakość wód w jeziorach: Skiertąg, Bartężek i Ruda Woda oraz w głównej rzece Dreli jest bardzo niska (jezioro Bartężek i Ruda Woda oraz rzeka Dreli posiadają wody pozaklasowe)

Największe zagrożenie dla wód powierzchniowych stanowią zorganizowane punktowe zrzuty ścieków bez należytego oczyszczenia. Ujemny wpływ mają również powierzchniowe spływy zanieczyszczeń z pól, negatywnie oddziałujące na procesy eutrofizacji jezior.

Wododziałowe położenie gminy sprawia, że cieki wodne są krótkie, kilku kilometrowej długości, często są to rowy uchodzące bezpośrednio do jezior. Procesy samooczyszczania w nich są znikome, tak ze względu na małe odległości jak i małe spadki. Docelowym odbiornikiem zanieczyszczonych wód płynących w środkowej i południowej części gminy są jeziora. W jeziorach zanieczyszczenia kumulują się powodując proces degradacji postępujący od dna, w strefie przydennej zwanej hypolimnionem.

Ochrona wód powierzchniowych winna polegać na:

- objęciu wszystkich miejscowości i terenów rekreacyjnych zaopatrywanych w wodę z wodociągu, systemem kanalizacji sanitarnej z urządzeniem do oczyszczania ścieków dostosowanym do chłonności odbiornika;

- dostosowaniu rzeki Dreli, głównego odbiornika ścieków, do zwiększenia turbulencji przepływającej wody, co zwiększy procesy samooczyszczania;
- użytkowaniu stref ochronnych przy jeziorach i rzekach w sposób ograniczający spływ substancji biogennych do wód (użytki zielone, zalesienia i zadrzewienia oraz uprawy wieloletnie).
- ochronie zlewni. Ustawa prawo wodne z 18.07.2001r., która weszła w życie 01.01.2002r. ustanowiła zakaz wprowadzania ścieków do jezior oraz ich dopływów, jeżeli czas dopływu ścieków do jeziora byłby krótszy niż jedna doba. Zakaz ten dotyczy obiektów nowych, wybudowanych po dniu wejścia w życie ustawy. Dodatkowo na terenach zlewni całkowitych jezior stopień oczyszczania ścieków powinien być większy. Dotyczy to głównie substancji biogennych, szczególnie fosforu.

III.1.4.2. Wody podziemne

Warunki zaopatrzenia w wodę podziemną na terenie gminy są dość korzystne. Najważniejszym zasobem wód podziemnych na terenie gminy jest Lokalny Zbiornik międzymorenowy Morąg 207 LZWP. Obejmuje on swym zasięgiem środkową i południowo - wschodnią część gminy (obszar miejscowości Morąg, jezioro Narie). Ta część gminy wyróżnia się stosunkowo dobrym rozpoznaniem warunków hydrogeologicznych. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne [tys. m³/dobę] - 36, Średnia głębokość ujęć [m] - 60.

Zachodnia i południowa część terenu gminy, położona w zlewni Drwęcy, została objęta Dokumentacją hydrogeologiczną ustalającą dyspozycyjne zasoby wód podziemnych piętra czwartorzędowego zlewni Drwęcy. Dokumentacja ta wykonana została w 2001 roku na zlecenie Ministerstwa Środowiska. Najmniejszą jednostką administracyjną, dla której zostały określone w dokumentacji zasoby jest powiat. Dla powiatu ostródzkiego określono, że ilość zasobów dyspozycyjnych wynosi 2,78 tys. m³/godz., a moduł zasobów dyspozycyjnych – 2,4 m³/godz.*km². Określono, że rezerwa zasobów dyspozycyjnych względem aktualnej eksploatacji wynosi 2,18 tys. m³/godz. Natomiast określone zasoby dyspozycyjne były mniejsze od sumy zasobów eksploatacyjnych ustalonych dla poszczególnych ujęć aż o 3,52 tys. m³/godz.

Użytkowy poziom wód podziemnych w południowej części gminy tj. w przybliżeniu na południe od miejscowości: Bartężek, Bożęcín, Bramka i jezioro Narie, zalega stosunkowo płytko (5 - 30 m ppt.) w utworach piaszczysto - żwirowych sandru i nie posiada izolacji od powierzchni terenu, bądź izolacja jest niepełna. Poziom ten podatny jest na degradację wód przez infiltrację zanieczyszczeń z powierzchni terenu.

Na tych terenach przeciw wskazane jest:

- składowanie odpadów;
- składowanie w terenie otwartym środków chemicznych (nawozów i ochrony roślin) i opakowań po tych środkach;
- stosowanie chemicznych środków toksycznych w gospodarce rolnej i leśnej;
- wprowadzanie ścieków do gruntu;
- nawożenie użytków rolnych gnojowicą.

W użytkowaniu tego terenu należy preferować:

- wielofunkcyjną gospodarkę leśną;
- rolnictwo tradycyjne bez form gnojowicowych;
- uporządkowaną gospodarkę ściekową.

III.1.4.3. Tereny zagrożone powodzią

Potencjalne zagrożenie może stanowić rzeka Wąska, która meandruje przy granicy północnej gminy, powyżej miejscowości Markowo.

Na zlecenie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku nr 35/2003 z dnia 11.07.2003 roku zostało wykonane opracowanie pt: „Wyznaczenie granic obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych”. Głównym celem pracy było wyznaczenie granic obszarów bezpośredniego

zagrożenia powodzią dla rzeki Wąskiej od wody o prawdopodobieństwie występowania (przewyższenia) $p=1\%$ i $p=10\%$.

Można przypuszczać, iż na obszarze gminy Morąg występuje niewielkie prawdopodobieństwo:

- wystąpienia podtopień powodziowych; ich występowanie szczególnie prawdopodobne jest na krótkim odcinku rzeki Wąskiej w północnej granicy gminy; podtopienia powodziowe mogą wystąpić w następstwie spływów z obszarów wysoczyznowych spowodowanych intensywnymi opadami lub gwałtownymi roztopami; czynnikiem zwiększającym ryzyko jest utrudniony odpływ do jeziora Drużno na skutek silnych wiatrów północnych wywołujących zjawisko tzw. cofki;

Zgodnie z ustawą Prawo wodne na terenach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują następujące rygory w zagospodarowaniu przestrzeni:

1. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zabrania się lokalizowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania;
2. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zabrania się wykonywania robót oraz czynności utrudniających ochronę przed powodzią lub zwiększających zagrożenie powodziowe, w tym:
 - a) wykonywania urządzeń wodnych oraz budowy innych obiektów budowlanych, z wyjątkiem dróg rowerowych;
 - b) sadzenia drzew lub krzewów, z wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służącej do wzmocnienia brzegów, obwałowań lub odsypisk;
 - c) zmiany ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania innych robót, z wyjątkiem robót związanych z regulacją lub utrzymywaniem wód oraz brzegu morskiego, budową, przebudową lub remontem drogi rowerowej, a także utrzymywaniem, odbudową, rozbudową lub przebudową wałów przeciwpowodziowych wraz z obiektami związanymi z nimi funkcjonalnie oraz czynności związanych z wyznaczaniem szlaku turystycznego pieszego lub rowerowego.

Dla ograniczania ryzyka powodziowego niezbędne jest:

- unikanie zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią (w tym wyznaczenie stref zalewowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego tam, gdzie jeszcze ich nie wyznaczono);
- Ograniczanie istniejącego zagrożenia powodziowego, poprzez ochronę/zwiększenie retencji (w tym budowę obiektów retencjonujących wodę), stosowanie mobilnych systemów ochrony przed powodzią, budowę i modernizację wałów przeciwpowodziowych oraz budowli ochronnych pasa technicznego i kanałów ulgi, regulacje oraz prace utrzymaniowe rzek, budowę i odtwarzanie systemów melioracji, dostosowanie koryta wód powodziowych do wielkości przepływu, usprawnienie reguł sterowania obiektami i urządzeniami technicznej ochrony przed powodzią, poprawę stanu technicznego istniejącej infrastruktury przeciwpowodziowej;
- Poprawę systemu zarządzania ryzykiem powodziowym.

III.1.4.4. Tereny narażone na osuwanie się mas ziemnych

Ze względu na dynamiczną rzeźbę, część terenów zagrożonych jest osuwiskami, miejscami zidentyfikowano osuwiska. Według „Katalogu osuwisk województwa olsztyńskiego” wydanego przez

Instytut Geologiczny w Warszawie w 1971r. dotyczy to głównie stromych dolin cieków, a także obrzeża jeziora Narie.

Na terenach zagrożonych osuwiskami powinno unikać się lokalizowania zabudowy, a ewentualne wyjątki poprzedzać szczegółowym rozpoznaniem geologicznym warunków stateczności zboczy. Użytkowanie zboczy powinno zapewniać ich dobre odwodnienie. Najbardziej sprzyjającą stabilizacji zboczy jest trwała zieleń głęboko się ukorzeniająca.

III.1.4.5. Udokumentowane złoża kopalin i wód podziemnych oraz tereny górnicze

Poniższa tabela przedstawia złoża kruszywa naturalnego, stwierdzone w Bilansie Zasobów Kopalin i Wód Podziemnych w Polsce wg stanu na 31 grudnia 2015r. Informacje zawarte w tabeli weryfikowane były również z danymi w Centralnej Bazie Danych Geologicznych Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowy Instytut Badawczy, na platformie MIDAS, a także z materiałami ze strony internetowej Urzędu Marszałkowskiego w Olsztynie.

Skróty literowe stanu zagospodarowania zasobów w wykazach złóż oznaczają:

P- złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie

R- złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo

Z- złożo, z którego wydobywanie zostało zaniechane

T- złożo zagospodarowane, eksploatowane okresowo

K- zmiana rodzaju kopaliny w złożu

E – złożo eksploatowane

KN – kruszywo naturalne

PG - złożo kopalin objęte obszarem i terenem górniczym

ID złoża	Nazwa złoża/Miejscowość	Rodzaj surowca	Dok. Złoża/ Znak decyzji	organ zatwierdzający / data	Pow. [ha]	Stan zag. złoża	Zasoby [w tys.ton]		Wydobywanie
							Geol. bil.	Przemysłowe	
11342	Jurki	KN (pospółka)	dokum. Geol. C1 2005; Dec. RLS.751-18/05	Starosta Ostródzki 2005-11-25	1,58	E, PG	97	-	20
10394	Jurki I	KN (pospółka)	dokum. Geol. C1 2007; Dec. RLS.751-43/07	Starosta Ostródzki 2007-12-19	1,93	T, PG	175	-	-
13568	Jurki III	KN (pospółka)	dokum. Geol. C1 2010; Dec. RLS.751-55/10	Starosta Ostródzki 2010-07-20	1,83	E, PG	59	-	30
18319	Jurki IV	KN (piasek)	dokum. Geol. C1 2016; Dec. GW.7427.57.2016	Marszałek Woj. Warmińsko-Mazurskiego 2016-10-03	10,11	R, PG	-	-	-
1479	Zab Róg Pole 1-6	KN (piasek, żwir)	dokum. Geol. C1+C2 2016; Dec. GW.7427.60.2016	Marszałek Woj. Warmińsko-Mazurskiego 2016-11-24	145,6	T, PG	-	-	-
17401	Zab Róg	KN (piasek, żwir i piasek skałen o-w-kwarcowy)	dokum. Geol. C1 2014; Dec. RLS.6329.16.2014	Starosta Ostródzki 2014-11-13	1,6	T, PG	68,75	-	-
15406	Zawroty	KN	Dec. OS-UW.7427.49.2011	Marszałek Woj. Warmińsko-Mazurskiego 08.08.2011	3,81	E, PG	716	186	9
16894	Zawroty I	KN (piasek skałen o-w-kwarcowy)	dokum. Geol. C1 2013; Dec. GW.7427.63.2013	Marszałek Woj. Warmińsko-Mazurskiego 2013-11-07	2,82	E, PG	275	48	123
151	Florczak	Kreda jezorna	dokum. Geol. C2; weryf. zasobów z 02.1995	Wojewoda Olsztynski 26.10.1994	6,6	Z	8	-	-
5969	Kolkowo-Zawroty pole A	KN (pospółka)	dokum. Geol. C1+C2 1989; Dec. KZK/D12/W/5056/92/94	Ministerstwo Geologii Średniowieczna, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa 1994-01-17	11,4	R	2582 (razem z polem B)	-	-
5969	Kolkowo-Zawroty pole D				1,34	R		-	-
5969	Kolkowo-Zawroty pole C				18,27	R		-	-
7175	Ruś II	KN (piasek, żwir)	dokum. Geol. Uproszcz. C1 1997; Dec. OS.0.7514-24.25/97	Wojewoda Olsztynski 1997-11-27	24,5	R	4010	-	-
14185	Ruś III	KN (piasek, żwir)	dokum. Geol. C1 2010; Dec. RLS.751-18/10	Starosta Ostródzki 2010-04-12	1,14	E, PG	59	-	33

18137	Ruś IV	KN (piasek skaleniowo-kwarcowy)	dokum. Geol. C1 2016: Dec. RLS 6528.3.2016	Starosta Ostrodoz 2016-05-05	1,45	R	-	-	-
18138	Ruś V	KN (piasek, żwir i piasek skaleniowo-kwarcowy)	dokum. Geol. C1 2016: Dec. RLS 6528.4.2016	Starosta Ostrodoz 2016-05-05	1,76	R	-	-	-
14833	Tedawki – Pole A	KN (piasek, żwir)	dokum. Geol. C1 2010; Dec. OŚ.GW 7514-7810	Marszałek Wó Warmińsko-Mazurskiego 2010-12-15	15,84	T, PG	5847	4865	-
1472	Bramka	KN (piasek, żwir)	dokum. Geol. C1+B 2010; Dec. KZK.012.K.180178	Prezes CUG 1978-10-31	04	R	7834	-	-
1480	Bramka Wschód	KN (piasek, żwir)	dokum. Geol. C1 2013; Dec. GW 7427.41.2013	Marszałek Wó Warmińsko-Mazurskiego 2013-06-12	12,92	P	1413	-	-
3806	Bramka Wschód II	KN	Karta rej. C1 z dodatkami 2010 OŚ.GW 7514-3910	Marszałek Wó Warmińsko-Mazurskiego 2010-07-07	8,77	T, PG	692	305	-
9212	Bramka Wschód II B	KN	dokum. Geol. C1 2008; Dec. OŚ.GW 7514-2308	Marszałek Wó Warmińsko-Mazurskiego 2008-06-16	1,79	R	496	-	-
11632	Bramka Wschód III	KN	dokum. Geol. C1 2008; Dec. RLS.751-708	Starosta Ostrodoz 2008-06-26	1,82	T, PG	272	-	-
13674	Bramka Wschód V	KN	dokum. Geol. C1+C2 2009: Dec. OŚ.GW 7514-7609	Marszałek Wó Warmińsko-Mazurskiego 2009-11-16	9,47	E, PG	813	644	31
13906	Bramka Wschód VI	KN (piasek, żwir)	dokum. Geol. C1 2009; Dec. RLS.761-6509	Starosta Ostrodoz 2009-12-09	1,99	T, PG	339	-	-
15587	Bramka Wschód VII	KN (piasek, żwir)	dokum. Geol. C1 2011; Dec. RLS 6528.11.2011	Starosta Ostrodoz 2011-10-10	0,56	T, PG	36	-	-
15568	Bramka Wschód VIII	KN (piasek, żwir)	dokum. Geol. C1 2009; Dec. RLS.6528.12.2011	Starosta Ostrodoz 2011-10-10	0,58	T, PG	87	-	-
15978	Bramka Wschód IX	KN (piasek, żwir)	dokum. Geol. C1 2012; Dec. RLS 8528.3.2012	Starosta Ostrodoz 2012-06-06	1,25	R, PG	307	-	-
16144	Bramka Wschód X	KN (piasek, żwir i piasek skaleniowo-kwarcowy)	dokum. Geol. C1 2012; Dec. OS.GW.7427.07.2012	Marszałek Wó Warmińsko-Mazurskiego 2012-07-02	3,68	R	941	-	-
16066	Bramka Wschód XI	KN (piasek skaleniowo-kwarcowy)	dokum. Geol. C1 2013; Dec. GW 7427.23.2013	Marszałek Wó Warmińsko-Mazurskiego 2013-05-17	10,4	R, PG	2527	-	-
17256	Bramka Wschód XII	KN (piasek skaleniowo-kwarcowy)	dokum. Geol. C1 2014; Dec. GW 7427.45.2014	Marszałek Wó Warmińsko-Mazurskiego 2014-08-08	8,5	E, PG	1329	1353	440
16298	Chojnik	KN piaski skaleniowo-kwarcowe	dokum. Geol. C1 2012; Dec. GW 7427.74.2012	Marszałek Wó Warmińsko-Mazurskiego 2012.10.05	2,88	R	396	-	-
150	Tarda	Kreda jezorna	dokum. Geol. C2 1976; Dec. KZIC.012.K.3.H975	Prezes CUG 1976-10-14	7,35	P	425	-	-

Dopuszcza się wydobycie kopalin ze złóż udokumentowanych obecnie i w przyszłości. Eksploatacja odkrywkowa może być prowadzona wyłącznie na terenach nie kolidujących z ochroną wynikającą z ustawy o ochronie przyrody i innych ustaw. Eksploatacja odkrywkowa złóż powinna się odbywać zgodnie z przepisami prawa geologicznego i górniczego – także w zakresie ustalenia granic i sposobów zagospodarowania terenów i obiektów podlegających ochronie.

W celu ochrony terenów i obiektów chronionych, w tym terenów obcych, należy stosować odpowiednie normy górnicze. W szczególności wydobycie kopaliny powinno być prowadzone przy zachowaniu odpowiednich filarów ochronnych od terenów i obiektów sąsiednich (zgodnie z obowiązującą normą - obecnie PN-G-02100) oraz przy zachowaniu normatywnych standardów zanieczyszczeń i uciążliwości dla terenów i obiektów chronionych.

Działalność związana z eksploatacją złoża musi być prowadzona w taki sposób, aby nie powodować szkód i uciążliwości na terenach sąsiednich nieruchomości. Odpowiedzialność za ewentualne szkody związane z tą działalnością regulują przepisy prawa geologicznego i górniczego oraz Kodeksu Cywilnego.

III.1.4.6. Walory krajobrazowe

Ochrona walorów krajobrazowych obejmuje:

- ochronę powierzchni ziemi i cech naturalnych fizjonomii krajobrazu;
- zachowanie wysokiej estetyki i harmonii z krajobrazem nowych i modernizowanych obiektów budowlanych;
- przebieg napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiej mocy (100 kV i więcej).

Ochrona powierzchni ziemi dotyczy antropogenicznych form nieużytków powstałych po eksploatacji kopalni. Stwierdzono 11 wyrobisk - nieużytków gdzie zaprzestano eksploatacji kopalni. Tereny te opisano w rozdziale „warunki przyrodnicze”. Istniejące wyrobiska należy zrehabilitować w kierunku rolnym bądź leśnym a tym samym zlikwidować destrukcyjny obraz krajobrazu.

Estetyczna forma obiektów budowlanych oraz przebieg napowietrznych ciągów elektroenergetycznych winna dotyczyć w szczególności obszarów chronionego krajobrazu. Istotną sprawą na tych obszarach jest estetyka obiektów o funkcji rekreacyjnej usytuowanych na terenach eksponowanych widokowo.

III.2. Kierunki oraz zasady ochrony i wzbogacania środowiska kulturowego

Gmina Morąg położona jest na terenie obszaru kulturowego Powiśle. Znaczna ilość obiektów zabytkowych, zabytkowe układy ruralistyczne oraz inne cenne świadectwa dawnych kultur powinny być zachowane i przystosowane do nowych czasów. Ażeby podjąć tym zadaniom konieczne jest zaktualizowanie Gminnej Ewidencji Zabytków, oraz wytycznych konserwatorskich których problematyka powinna obejmować następujące zagadnienia:

- *zabytkowe układy wiejskie,*
- *strefy ochrony konserwatorskiej,*
- *cenne obiekty zabytkowej architektury, parki i cmentarze do bezwzględного zachowania,*
- *stanowiska archeologiczne.*

Dziedzictwo kulturowe stanowi dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, jak również dorobek naszych czasów. Zawiera w sobie skutki środowiskowe wynikające z interakcji pomiędzy ludźmi a otoczeniem na przestrzeni dziejów. Utożsamiane jest z reguły z architekturą i sztuką, jednak formy gospodarowania i wiele innych przejawów życia i rozwoju społeczności stanowią też elementy kultury. Dorobek ten ulegał przekształceniom na przestrzeni lat, wskutek czego jedynie część przejawów kultury naszych przodków dotrwało do współczesności.

Dla integrowania społeczności lokalnej bardzo ważne staje się dziedzictwo regionalne, na które składają się zabytki o znaczeniu lokalnym związane z tradycją i historią danego miejsca. Obszar gminy Morąg jest bogaty w dziedzictwo kulturowe i historyczne. Znaczna ilość obiektów zabytkowych położonych w miejscowościach oraz inne cenne świadectwa dawnych kultur powinny być zachowane i przystosowane do funkcjonowania w obecnych czasach pod nadzorem Konserwatora Zabytków. Jest to istotne ze względu na znaczenie zabytków w procesie edukacji, humanizacji społeczeństwa, jego kulturowej identyfikacji, wreszcie także znaczenie dla sfery ekonomii i gospodarki.

Kierunkiem wszelkich działań w zakresie obiektów zabytkowych na terenie gminy Morąg powinna być ich ochrona i zabezpieczenie dla przyszłych pokoleń. Działania realizujące ochronę to:

- *ustalanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz decyzjach o warunkach zabudowy odpowiednich zaleceń dotyczących zasad ochrony zabytków,*
- *niezbędna ścisła współpraca władz, właścicieli oraz użytkowników obiektów zabytkowych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,*
- *przebudowa obiektów dysharmonijnych zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi,*
- *popularyzacja rodzimych tradycji, zabytków i kultury,*
- *adaptacja obiektów zabytkowych z zachowaniem walorów i wartości historycznych z równoczesnym realizowaniem celów edukacyjnych, poznawczych, turystycznych i naukowych,*
- *korzystanie z funduszy i programów unijnych.*

W procesie kreowania nowych wartości kulturowych, koniecznym działaniem jest stworzenie obrazu współczesnej wsi regionu. Postuluje się nawiązywanie do tradycji w nowej architekturze budynków, to jest:

- *wysokość budynków mieszkalnych na wsi do 2 kondygnacji, w tym poddasze użytkowe,*
- *dachy dwuspadowe, o nachyleniu połaci od 35° do 45°, pokryte dachówką lub materiałem dachówko podobnym w odcieniu czerwieni lub ceglastym. Dopuszcza się stosowanie innych materiałów tradycyjnych właściwych dla regionu,*
- *tradycyjne ozdoby budynków,*
- *kalenice budynków mieszkalnych równoległe lub prostopadłe do ulic,*
- *tradycyjne ozdoby okien, drzwi i szczytów, podcienia, ganki,*
- *nowa zabudowa powinna nawiązywać do historycznych układów nie niszcząc zabytkowych założeń wiejskich.*

III.2.1 .Wytyczne konserwatorskie

Nadrzędnym celem polityki gminnej w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami powinno być zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, jego ochrona przed degradacją oraz efektywne zarządzanie zabytkami poprzez działania dążące do poprawy ich stanu technicznego, ich odbudowy, adaptacji i rewitalizacji. Osiągnięcie tego celu pozwoli w pełni wykorzystać potencjał związany z posiadaniem lokalnym dziedzictwem kulturowym. Tym samym przyjmuje się zasady zagospodarowania, dla których priorytetem powinna być:

- *ochrona zabytkowej struktury architektoniczno-przestrzennej,*
- *ochrona historycznego układu ulic i placów, sposobu zabudowy wsi i zależności przestrzennych występujących pomiędzy poszczególnymi częściami składowymi wsi,*
- *zachowanie osi kompozycyjnych i powiązań widokowych,*
- *ochrona zabytkowych cmentarzy, parków, zabytkowej zieleni zorganizowanej np. aleje przydrożne,*
- *ochrona historycznej skali zabudowy,*
- *ochrona obiektów historycznych,*
- *dostosowanie współczesnych funkcji do wartości zabytkowych zespołów i obiektów oraz eliminacja funkcji uciążliwych.*

Dla obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków istnieje konieczność uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prace prowadzone w zabytkach i w ich otoczeniu zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Dla obiektów i obszarów ujętych w gminnej ewidencji zabytków, a nieujętych wpisem do rejestru zabytków istnieje konieczność uzgodnienia lub uzyskania pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na inwestycje budowlane zgodnie z ustawą Prawo budowlane. Gminna ewidencja zabytków, prowadzona jest w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy. Powinny być w niej ujęte:

- *zabytki nieruchome wpisane do rejestru,*
- *inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków,*
- *inne zabytki nieruchome wyznaczone przez burmistrza w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.*

Gminna ewidencja zabytków winna podlegać okresowej aktualizacji, polegającej m.in. na wykreśleniu z niej obiektów nieistniejących oraz gruntownie przebudowanych (zmiana bryły budynku, układu i wielkości otworów okiennych, skucie wystroju elewacji etc.), a także uzupełnianiu o wpisy do rejestru zabytków, nowe ustalenia naukowe dotyczące uzupełniania i weryfikacji wykazu zabytków i stanowisk archeologicznych na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków. Do niniejszego studium oprócz obiektów wpisanych do rejestru zabytków załączony został wykaz stanowisk archeologicznych jak również wykaz alei przydrożnych położonych przy drogach wojewódzkich i powiatowych włączony do wojewódzkiej ewidencji zabytków. Pozostałe obiekty zabytkowe dostępne będą w zbiorze kart adresowych zaktualizowanej gminnej ewidencji zabytków.

Wytyczne konserwatorskie dla indywidualnych budynków objętych ochroną konserwatorską

Obowiązuje ochrona obiektów historycznych uwzględniająca:

1. Zachowanie istniejącego detalu architektonicznego.
2. Utrzymanie kolorystyki elewacji charakterystycznej dla regionu.
3. Zachowanie formy, kształtu, kąta nachylenia oraz pokrycia połaci dachów.
4. Zachowanie pierwotnej artykulacji i sposobu opracowania elewacji tj. ilości i kształtu ościeży otworów drzwiowych zewnętrznych i otworów okiennych.
5. Zachowanie pierwotnej stolarki okiennej i drzwiowej lub jej odtworzenie.
6. Zakaz dokonywania zmian w budynkach historycznych, mogących doprowadzić do utraty wartości zabytkowej (wyburzenia, nadbudowy, zmian kształtu dachów, zmian rodzaju pokrycia dachowego, zmian w obrębie elewacji z wyłączeniem prac adaptacyjnych uwzględniających walory zabytkowe obiektów, dokonywanych na podstawie wytycznych konserwatorskich). Remonty budynków historycznych należy prowadzić na zasadach pozwalających zachować jako eksponowane walory zabytkowe elewacji tj. kompozycja, detal architektoniczny, rodzaj wykończenia, historyczny rodzaj materiałów budowlanych.

Wytyczne konserwatorskie dla historycznych parków i cmentarzy

1. Na terenach historycznych parków obowiązuje ochrona układu przestrzennego i historycznego sposobu zagospodarowania, ochrona zabytkowego drzewostanu, ochrona historycznych elementów małej architektury tj. ogrodzenia i inne.
2. Na terenach historycznych cmentarzy obowiązuje ochrona układu przestrzennego (alei, układu kwater), ochrona zabytkowego drzewostanu, ochrona historycznych nagrobków i innych elementów małej architektury tj. grodzienia, kaplice.
3. Wszelkie prace inwestycyjne dotyczące zabytkowych parków i cmentarzy należy poprzedzić właściwą dokumentacją konserwatorską, prowadzącą do określenia uwarunkowań historycznych i możliwości dalszego użytkowania.

Wytyczne konserwatorskie ochrony archeologicznej

1. Strefa bezwzględnej ochrony relikwów archeologicznych obejmuje obszary, na których występują stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków. Obowiązuje tu zakaz jakiegokolwiek ingerencji w strukturę ich nawarstwień zaś opieka powinna sprowadzać się do prac pielęgnacyjnych po uzyskaniu pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
2. W przypadku realizowania inwestycji na obszarze stanowiska archeologicznego, znajdującego się w ewidencji zabytków AZP, prace ziemne należy poprzedzić weryfikacyjnymi sondażowymi badaniami archeologicznymi. Ich wyniki pozwolą na zajęcie stanowiska konserwatorskiego odnośnie zagospodarowania terenu.
3. Stanowiska o własnej formie krajobrazowej (np. grodzisko) widoczne w terenie wymagają bezwzględnego zachowania.
4. W bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk archeologicznych w przypadku inwestowania należy prowadzić obserwację archeologiczną.
5. Na wszelkiego rodzaju badania archeologiczne należy uzyskać pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Wykaz obiektów wpisanych do Rejestru Zabytków Nieruchomych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

L.P.	Ulica	Numer	Obiekt	Nr Rejestru	Data Wpisu
1			POZOSTAŁOŚCI GOTYCKICH, MIEJSKICH MURÓW OBRONNYCH	A-536	wrzesień 21, 1960
2			ZAMEK	A-112	czerwiec 27, 1953
3			CMENTARZ ŻYDOWSKI	A-3264	styczeń 9, 1992

4			PARK MIEJSKI	A-3261	styczeń 4, 1992
5			RATUSZ	A-104	czerwiec 27, 1953
6			ZAŁOŻENIE URBANISTYCZNE STAREGO MIASTA	A-535	wrzesień 21, 1960
7			KOŚCIÓŁ ŚW APOSTOŁÓW PIOTRA I PAWŁA	A-54	wrzesień 16, 1949
8	11 LISTOPADA	005	KAMIENICA MIEJSKA	A-4587	marzec 18, 1987
9	11 LISTOPADA	018	MAGAZYN	A-1930	marzec 18, 1987
10	3 MAJA	004	DOM	A-1951	marzec 18, 1987
11	3 MAJA	009	DOM	A-1934	marzec 18, 1987
12			CMENTARZ EWANGELICKI	A-4588	marzec 18, 1987
13	DĄBROWSKIEGO	011	KAPLICA CMENTARNA WIEŻA CIŚNIEN	A-1952	marzec 18, 1987
14	DĄBROWSKIEGO	054	MURY SPALONEGO "MAŁEGO ZAMKU" /ZAMEK DOHNÓW/	A-106	czerwiec 27, 1953
15	KWIATOWA	001	DOM	A-1953	marzec 18, 1987
16	OSIŃSKIEGO	001	DOM	A-1927	marzec 18, 1987
17	OSIŃSKIEGO	002	DOM (ZAŁOŻENIE URBANISTYCZNE)	A-535	wrzesień 21, 1960
18	OSIŃSKIEGO	008	DOM	A-1530	marzec 18, 1987
19	OSIŃSKIEGO	009	DOM	A-1936	marzec 18, 1987
20	OSIŃSKIEGO	010	DOM	A-1935	marzec 18, 1987
21	OSIŃSKIEGO	016	DOM (ZAŁOŻENIE URBANISTYCZNE)	A-535	wrzesień 21, 1960
22	RATAJA	003	DOM	A-1114	sierpień 21, 1968
23	RATAJA	022	DOM	A-535	wrzesień 21, 1960
24	RATAJA	023	DOM	A-535	wrzesień 21, 1960
25	REYMONTA	002	DOM	A-535	wrzesień 21, 1960
26	REYMONTA	003	DOM	A-535	wrzesień 21, 1960
27	REYMONTA	004	DOM	A-535	wrzesień 21, 1960
28	REYMONTA	006	DOM	A-1018	sierpień 20, 1968
29	SAMULOWSKIEGO	010	DOM	A-3794/O	marzec 18, 1987
30	SAMULOWSKIEGO	011	DOM	A-535	wrzesień 21, 1960
31	SAMULOWSKIEGO	012	DOM	A-535	wrzesień 21, 1960
32	SAMULOWSKIEGO	014	DOM	A-535	wrzesień 21, 1960
33	SIERAKOWSKIEGO	001	DOM	A-535	wrzesień 21, 1960
34	SIERAKOWSKIEGO	002	DOM	A-535	wrzesień 21, 1960
35	SIERAKOWSKIEGO	003	DOM	A-535	wrzesień 21, 1960
36	SKŁODOWSKIEJ - CURIE	009	DOM	A-535	wrzesień 21, 1960
37	WIŚNIOWA	003	DOM	A-535	wrzesień 21, 1960
38	ZAMKOWA	006	DOM	A-1113	sierpień 21, 1968
39	ZAMKOWA	012	DOM	A-535	wrzesień 21, 1960
40	ZAMKOWA	013	DOM	A-535	wrzesień 21, 1960
41	ZAMKOWA	014	DOM	A-535	wrzesień 21, 1960
42	ŻEROMSKIEGO	018	BUDYNEK ROGATKI MIEJSKIEJ	A-3793/O	marzec 18, 1987

Obiekty wpisane do Rejestru Zabytków na terenie gminy Morąg

Lp.	Miejscowość	Numer ²⁾	Obiekt	Nr Rejestru	Data Wpisu
1.	Bartężek	-	Park krajobrazowy	A-1322	2 marca 1981 r.
2.	Bożęcín	-	Pałac	A-1052	31 lipca 1968 r.
3.	Bożęcín	-	Park	A-1224	9 lutego 1978 r.
4.	Chojnik	-	Kościół Przemienienia Pańskiego	A-921	19 maja 1968 r.
5. ¹⁾	Chojnik	4	Chałupa	A-932	20 maja 1968 r.
6. ¹⁾	Chojnik	21	Chałupa	A-931	20 maja 1968 r.
7. ¹⁾	Chojnik	22	Chałupa	A-922	19 maja 1968 r.
8. ¹⁾	Chojnik	81	Chałupa	A-1054	31 lipca 1968 r.

9.	Jurecki Młyn	-	Pomnik Anrepa Karłowicza z otoczeniem 50 m.	A-74	15 kwietnia 1950 r.
10.	Jurecki Młyn	1	Dwór	A-3968	17 marca 1997 r.
11.	Kalnik	-	Kościół Matki Bożej Szkaplerznej wraz z cmentarzem przykościelnym	A-1056	31 lipca 1968 r.
12. ¹⁾	Kalnik	41	Chałupa	A-1057	31 lipca 1968 r.
13. ¹⁾	Kalnik	61	Chałupa	A-1107	18 sierpnia 1968 r.
14.	Kalnik	096/98	Chałupa	A-1180	12 lutego 1971 r.
15.	Królewo	72	Chałupa	A-928	20 maja 1968 r.
16.	Markowo	-	Cmentarz rodziny zu Dohna z linii Lauck	A-4616	11 marca 2015 r.
17.	Markowo	-	Pałac, zabudowania dworskich oficjalistów i park	A-41	11 września 1949 r.
18.	Markowo	-	Oficyna pałacowa	A-1042	30 lipca 1968 r.
19.	Markowo	-	Park	A-1333	6 października 1981 r.
20.	Markowo	41	Rządcówka, ob. dom	A-4225	4 stycznia 2002 r.
21.	Nowy Dwór	-	Park	A-1229	14 lutego 1978 r.
22.	Nowy Dwór	1	Pałac, ob. szkoła i internat	A-3956	11 lutego 1997 r.
23.	Nowy Dwór	001 A	Oficyna, ob. dom mieszkalny	A-3953	11 lutego 1997 r.
24.	Ruś	5	Chałupa	A-1108	20 sierpnia 1968 r.
25.	Słonecznik	-	Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego	A-923	19 maja 1968 r.
26.	Słonecznik	-	Dzwonnica	A-924	19 maja 1968 r.
27.	Słonecznik	-	Chałupa	A-33	3 września 1949 r.
28.	Słonecznik	109	Chałupa	A-1101	17 sierpnia 1968
29.	Słonecznik	59	Chałupa	A-34	3 września 1949 r.
30.	Słonecznik	81	Chałupa	A-35	3 września 1949 r.
31.	Strużyna	-	Kościół Matki Bożej Szkaplerznej	A-741	16 stycznia 1968 r.
32.	Szymanowo	-	Park krajobrazowy	A-1498	5 grudnia 1983 r.
33.	Wenecja	-	Pałac	A-4255	20 maja 2003 r.
34.	Wenecja	-	Kuźnia ob. kaplica Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny	A-3844	11 października 1995 r.
35.	Wenecja	-	Park	A-1014	18 czerwca 1968 r.
36.	Zawroty	-	Park	A-1272	29 grudnia 1978 r.

źródło: WUOZ w Olsztynie, Delegatura w Elblągu. ¹⁾ lokalizacja na rysunku studium - przybliżona dla miejscowości, ²⁾ zgodnie z danymi WUOZ.

Stanowiska archeologiczne wpisane do Rejestru Zabytków na terenie gminy Morąg

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Obszar AZP	Numer stanowiska na obszarze AZP	Stanowisko w miejscowości	Nr Rejestru	Data Wpisu
1.	KRUSZEWNIA	GRODZISKO PRADZIEJOWE	21-56	35	11	C-137	18 października 1989 r.
2.	STRUŻYNA	GRODZISKO Wczesnośredniowieczne, cypłowe, wieloczęłonowe	16-56	54	21	C-198	28 grudnia 1995 r.
3.	WENECJA	GRÓDEK STRAŻNICZY	22-51	1	2	C-039	14 listopada 1968 r.
4.	WENECJA	GRÓDEK STRAŻNICZY	22-55	2	1	C-043	18 listopada 1968 r.

źródło: WUOZ w Olsztynie, Delegatura w Elblągu

Aleje o najwyższych walorach historyczno-przyrodniczo-krajobrazowych na terenie gminy Morąg

Lp.	Numer drogi	Przebieg drogi	Kategoria drogi	Odcinek
1.	1217N	Morąg – Raj – Lubin – Bożęcín	droga powiatowa	odcinek Lubin – Bożęcín

źródło: WUOZ w Olsztynie

Aleje o wybitnych i wyróżniających się walorach historyczno-przyrodniczo-krajobrazowych na terenie gminy Morąg

Lp.	Numer drogi	Przebieg drogi	Kategoria drogi	Odcinek
1.	519N	Stary Dzierżoń – Zalewo – Małdyty – Morąg	droga wojewódzka	ochrona z wyłączeniem odcinków leśnych
2.	527N	Dzierżoń - Rychliki – Pasłek – Kwitajny- Morąg – Łukta – Olsztyn	droga wojewódzka	odcinki: Pachoty – Morąg i Florczaki - Łukta
3.	528N	Ormeta – Miłakowo – Morąg	droga wojewódzka	droga w obrębie powiatu ostródzkiego

źródło: WUOZ w Olsztynie

Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie Gminy Morąg jest załączony na końcu niniejszego dokumentu.

III.3. Kierunki rozwoju funkcji gospodarczych**III.3.1. Rolnictwo i leśnictwo.**

O kierunku rozwoju rolnictwa w gospodarce rynkowej przesądzają obecnie w ramach struktur unijnych warunki podpisanych porozumień w ramach jednolitej polityki rolnej w krajach Unii. Podstawą lokalną do kreowania polityki przestrzennej dotyczącej rozwoju funkcji rolnej są warunki przyrodniczo-rolnicze i ekonomiczne, które mają bezpośredni wpływ na opłacalność produkcji.

Ważnym czynnikiem stymulującym rozwój gospodarczy jest stwarzanie przez samorząd warunków sprzyjających nowym inwestycjom związanym z przetwórstwem rolno – spożywczym i przechowalnictwem (przeźrenne przygotowanie terenów, uzbrojenie w infrastrukturę techniczną itp.).

Najkorzystniejsze warunki do rozwoju rolnictwa występują w północnej części gminy. Dobre gleby, mniejsza niż na pozostałym obszarze gminy wrażliwość terenu na antropopresję, zasoby gruntów Skarbu Państwa do zagospodarowania i korzystne warunki ekonomiczne - to zespół cech, który sprzyja tworzeniu korzystnej struktury gospodarstw rolnych.

Na pozostałym obszarze gminy gospodarstwa rolne będą uzupełnieniem funkcji turystycznej lub odwrotnie w zależności od lokalnych warunków.

Postuluje się na obszarach wrażliwych na antropopresję wprowadzanie rolnictwa opartego o ekologiczne zasady gospodarowania (zintegrowanego), które na obszarze tej gminy ma wyjątkowo sprzyjające warunki rozwoju przez brak zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego. Produkty rolne wytwarzane w takich gospodarstwach są poszukiwane na rynkach krajowych i za granicą.

Wysokie walory przyrodniczo krajobrazowe sprzyjają rozwojowi agroturystyki lub turystyki wiejskiej, która ma sprzyjające warunki rozwoju na całym obszarze gminy.

Postuluje się przyjąć następującą politykę przestrzenną w dziedzinie rolnictwa:

- **tworzenie dużych gospodarstw rolnych głównie nastawionych na produkcję roślinną oraz chów bydła (środkowa i północna część gminy);**
- **nowe obiekty fermowe produkcji zwierzęcej muszą być zakładane w odległości, która nie będzie stwarzała uciążliwości dla zabudowy mieszkalnej skupionej we wsiach;**
- **tworzenie gospodarstw specjalistycznych hodowlanych o mniejszym areale;**
- **organizacja skupu, przetwórstwa i sprzedaży artykułów rolniczych ;**

- *zrównoważone respektowanie wymogów środowiska w rolnictwie;*
- *poprawa warunków życia ludności na wsi poprzez rozbudowę systemów infrastruktury technicznej oraz społecznej;*
- *rozwój produkcji alternatywnej na terenach wiejskich w sąsiedztwie lasów jak: uprawa i zbieranie ziół, zbiory runa leśnego oraz rozwój pszczelarstwa;*
- *rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego i przechowalnictwa w oparciu o lokalne produkty.*

Przemysł rolno - spożywczy

Małe i średnie zakłady przetwórcze przemysłu rolno - spożywczego aktualnie i odgrywać będą w przyszłości szczególnie ważną rolę w aktywizacji gospodarki na terenie gminy i miasta. Większe zakłady przemysłowe powinny być lokalizowane na terenach dzielnicy przemysłowej w mieście Morąg. Postuluje się lokalizację małych zakładów przemysłu rolno – spożywczego na terenie większych miejscowości oraz byłych baz gospodarczych gospodarstw państwowych takich jak: Słonecznik, Bramka, Żabi Róg, Markowo, Silin, Wenecja, Zawroty, Bożęcin.

Rozwój istniejących firm oraz powstawanie nowych, drobnych podmiotów gospodarczych zadecyduje o znaczącym ograniczeniu bezrobocia, przełamując krąg bierności i apatii. Nowe miejsca pracy w średnich i małych zakładach winny wypełnić tak zwane „nisze rynkowe”, przetwarzając płody oraz wytwarzając produkty na lokalny rynek oraz dalej wykorzystując zapotrzebowanie na dane produkty na innych terenach.

Leśnictwo

Lasy terenu gminy wchodzi w skład obszaru lasów wielofunkcyjnych, tj. spełniających funkcje: ochrony przyrody, rekreacji i turystyki, produkcji drewna oraz zachowania bazy genetycznej ekotypów sosny Taborskiej – kompleksy leśne położone w południowo – wschodniej części gminy.

Ze względu na wielostronne funkcje lasów w zagospodarowaniu przestrzennym, działalność gospodarcza winna być prowadzona z zachowaniem rozwoju zrównoważonego i zmierzać do:

- zachowania biologicznej różnorodności lasów,
- utrzymania ich produkcyjnej zasobności,
- zachowania w równowadze ekosystemów leśnych,
- ochrony zasobów glebowych i wodnych w lasach,
- wykorzystania lasów dla celów edukacji ekologicznej.

Zadaniem współczesnego leśnictwa jest znalezienie kompromisu między zasadnym prawem ludzi do wypoczynku w lesie, a ochroną jego ekosystemów i zasobów produkcyjnych. Ochrona zasobów leśnych może być realizowana przy spełnieniu następujących zasad polityki przestrzennej:

- zakaz realizacji zakładów przemysłowych – składowisk nieczystości i odpadów stałych i płynnych w lasach,
- zakaz budowy obiektów turystycznych całorocznych i sezonowych wewnątrz kompleksów leśnych powyżej 2000 ha,
- prace melioracyjne w pobliżu zwartych kompleksów leśnych winny być poprzedzone oceną ich wpływu na lasy,
- przy obiektach rekreacyjnych zlokalizowanych w lasach należy wyznaczyć obszar do zagospodarowania i użytkowania zgodnie z zasadami przewidzianymi dla lasów rekreacyjnych,
- należy przewidzieć budowę przepustów dla zwierząt, pod drogami przebiegającymi przez obszary leśne,
- w celu wzbogacenia granicy las - pole i las woda należy pozostawić pasy ochronne o szerokości 20 – 30 m złożone z roślinności zielonej, krzewów, niskich drzew i luźnego pietra górnego jako strefy ekotonowej.

Zalesienia

Dopuszcza się zalesianie gruntów na terenach o zróżnicowanej rzeźbie terenu, obszarach niskich klas bonitacyjnych, położonych w sąsiedztwie wód otwartych oraz na terenach zagrożonych osuwaniem

się mas ziemnych, a także innych gruntów o małej przydatności dla rolnictwa, na których zaniechano upraw rolnych przez dłuższy okres czasu.

III.3.2. Turystyka

Wybitne walory przyrodniczo krajobrazowe gminy położonej na pojezierzu iławsko olsztyńskim sprzyjają rozwojowi funkcji rekreacyjnej o szerokim wachlarzu usług. Wobec wyjątkowej wartości przyrodniczej obszaru powinny dominować formy turystyki o charakterze ogólnodostępnym całorocznym z wysokim standardem wyposażenia (bogaty zakres usług towarzyszących danym obiektom). Tereny o dominującej funkcji turystycznej położone są we wschodniej części gminy głównie nad jezioram Narie. Prawie wszystkie tereny przewidziane pod rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej na obszarze gminy objęte są miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W planach określone są zasady i warunki realizacji zainwestowania turystycznego i rekreacji indywidualnej.

Na pozostałym obszarze gminy, wskazane jest rozwijanie funkcji rekreacyjnej przede wszystkim w oparciu o istniejące jednostki osadnicze, w których funkcja turystyczna byłaby stymulatorem do ich dynamicznego rozwoju.

Rozwój ten w pierwszej kolejności winien uwzględniać uporządkowanie istniejącego zainwestowania poprzez podniesienie standardu wyposażenia i uporządkowanie gospodarki ściekowej. Nowo wznoszone obiekty winny swą architekturą nawiązywać do cech tradycyjnego budownictwa w regionie i respektować ochronę środowiska a w nim ochronę krajobrazu. Program budowy obiektów turystycznych winien uwzględniać infrastrukturę związaną z obsługą szlaków turystycznych wodnych, rowerowych i drogowych.

Miejscowości preferowane do rozwoju zainwestowania rekreacyjnego to miasto Morąg, wieś i półwysep Kretowiny, Bogaczewo, Gulbity, Wilnowo, Niebrzydowo Wielkie, Ruś, Bartężek i rejon jeziora Ruda Woda przez które przebiega szlak Kanału Ostródzko Elbląskiego (zainwestowanie związane z tym kanałem).

Budownictwo letniskowe winno być realizowane na działkach **nie mniejszych niż 1500 m²**, powinno rozwijać się we wsiach na zasadzie uzupełnień zabudowy lub rozwoju przestrzennego poszczególnych wsi. Na nowych terenach poszczególne zespoły zabudowy letniskowej nie powinny przekraczać 30 działek. W celu zachowania naturalnego (mało przekształconego przez człowieka) krajobrazu jezior, zabudowa letniskowa na nowych terenach w pobliżu jezior winna być tak lokalizowana ażeby z brzegu jeziora nie była widoczna lub co najwyżej nie stanowiła liczącego się elementu w krajobrazie.

Nowe zainwestowanie turystyczne może być realizowane pod warunkiem spełnienia warunków dotyczących uzbrojenia terenu w pełną infrastrukturę techniczną. Architektura obiektów winna skalą i stylem nawiązywać do cech budownictwa regionalnego tzn. dachy o nachyleniu do ok. 45° pokryte dachówką ceramiczną lub materiałem dachówko podobnym, kalenice równoległe do ulic, ganki przy wejściach.

III.3.3. Przemysł i rzemiosło produkcyjno usługowe

Na terenie miasta Morąg oraz obszarów wiejskich gminy wyklucza się lokalizację zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Większość zakładów produkcyjnych skoncentrowana jest w mieście Morągu. Przemysł będzie jednym z głównych czynników decydujących o rozwoju miasta. Preferowany jest rozwój istniejących grup przemysłu opierających się na surowcach lokalnych, a więc przemysł spożywczy i drzewny, oraz lekki i elektromaszynowy o małych uciążliwościach dla środowiska.

W polityce przestrzennej rozwoju przemysłu należy preferować przede wszystkim średnie i małe zakłady przy zastosowaniu technologii bezpiecznych dla środowiska przyrodniczego. Należy też preferować rozwój drobnych zakładów produkcyjno usługowych.

Produkcja przemysłowa na terenie gminy skoncentrowana jest głównie w Żabim Rogu, Bramce, Rusi, gdzie dominuje przemysł mineralny. Inne rodzaje przemysłu na terenie gminy to drobne zakłady spożywcze, drzewne, paliwowo - energetyczne.

Ze względu na dotychczasowy rozwój oraz uwarunkowania przyrodnicze, postuluje się by na obszarze gminy nadal dominowały kierunki produkcji oparte o przetwórstwo surowców lokalnych, takich jak drewno, płody rolne, kruszywo itp. Istnieje możliwość lokalizacji niewielkich zakładów produkcyjnych w oparciu o byłe bazy gospodarcze gospodarstw uspołecznionych lub w większych wsiach wielofunkcyjnych.

III.4. Kierunki rozwoju sieci osadniczej oraz obsługi ludności gminy na tle przemian demograficznych

Prognoza demograficzna dla gminy opierająca się o prognozę demograficzną dla województwa, po korektach wynikających z dotychczasowego rozwoju gminy oraz uwarunkowań społeczno – gospodarczych pozwala na postawienie następującej hipotezy:

Najnowsza prognoza demograficzna opracowana przez GUS na lata 2014 – 2050 przewiduje spadek liczby mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego. Wynika ona z malejącej liczby urodzeń, wzrostu liczby zgonów oraz ujemnego salda migracji dla województwa. Prognoza opracowana jest z etapem na 2035 rok. Wynika z niej, że zmniejszy się liczba ludności w 2035 roku w miastach i na wsi o 1,8% następnie w latach 2035 – 2050 spadek ten ma wynosić 1,2% liczby ludności.

Przyjmując założenia regresu liczby ludności w województwie można postawić hipotezę, że w 2035 roku liczba ludności w gminie wynosiłaby mniej o 179 mieszkańców, czyli ok. 10 400 mieszkańców. Gmina ma bardzo korzystne, w odróżnieniu od województwa, wskaźniki przyrostu naturalnego, przy ujemnym saldzie migracji. Te wielkości się rekompensują, w związku z tym zakładamy, że liczba ludności do 2035 roku praktycznie pozostanie na obecnym poziomie.

Dowodem na to jest fakt, że na przestrzeni ostatnich 35 lat, liczba ludności w gminie utrzymywała się na poziomie 11000 - 10600 mieszkańców. W tym czasie zachodziły znaczące zmiany w sieci osadniczej. Największy wzrost liczby mieszkańców nastąpił w miejscowościach: Żabi Róg, Słonecznik, Nowy Dwór, Zawroty i Wilnowo. Największy spadek liczby ludności o nastąpił w miejscowościach: Jurki, Kalnik i Wenecja.

Wymienione wyżej miejscowości zarówno o tendencji wzrostu jak i spadku liczby ludności należą do grupy największych w gminie, poza Wilnowem.

Sieć osadnicza gminy jest prawidłowo ukształtowana miejscowości o wielkości powyżej 300 mieszkańców wyposażone w usługi są równomiernie rozmieszczone i zapewniają dostęp do usług ludności zamieszkującej nawiąże jednostki osadnicze.

Przemiany w okresie perspektywicznym dotyczące sieci osadniczej uwarunkowane będą przebiegiem procesów społeczno gospodarczych zarówno w kraju jak i na terenie gminy. Procesy, o których mowa wpłyną na wielkość ruchów migracyjnych w tym głównie odpływu ludności, które ostatecznie zadecydują o liczbie mieszkańców.

Przewidywane zmiany w sieci osadniczej:

- stabilizacja lub niewielkie wahanie się liczby ludności w miejscowościach przy głównych trasach komunikacyjnych, o rozwiniętych funkcjach gospodarczych oraz usługach dla ludności, oraz atrakcyjnych do rozwoju turystyki,
- zmniejszanie się liczby ludności w miejscowościach o małej atrakcyjności turystycznej z dala od ważnych szlaków komunikacyjnych.

W najbliższym okresie prawdopodobnie utrzymać się będzie stagnacja ruchów migracyjnych. W dalszym okresie poprawa sytuacji społeczno gospodarczej wyrażająca się większymi możliwościami uzyskania pracy i mieszkania, wpłynie na zwiększenie mobilności przestrzennej ludności, w tym głównie odpływu migracyjnego.

Najistotniejsze zmiany przewidywane w poszczególnych grupach wieku to:

- zmniejszenie się liczebności roczników uczęszczających do szkoły,
- zmniejszenie się liczebności roczników w wieku produkcyjnym,
- wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym.

Prognozowane zmiany w zatrudnieniu polegać będą na:

- spadku zatrudnienia w rolnictwie w wyniku restrukturyzacji rolnictwa należy się spodziewać stałego wzrostu dwuzawodowości tj. pracujących we własnym gospodarstwie i poza nim oraz poszerzenie działalności gospodarstw o działalność poza rolniczą jak agroturystyka, produkcja i usługi,
- stałym wzroście zatrudnienia w usługach, obecny stan można określić jako niedorozwój rzemiosła.

Naczelną zasadą przyjętą w obecnej zmianie studium gminy Morąg jest koncentracja zainwestowania w istniejących jednostkach osadniczych. Rozpraszanie zabudowy jest niekorzystne z uwagi na koszty infrastruktury towarzyszącej nowym skupiskom zabudowy mieszkalnej. Zabudowa mieszkalna wymaga uzbrojenia w infrastrukturę techniczną i społeczną (społeczna przez dostęp do urządzeń usługowych). Na rysunku studium przedstawione są tereny zagospodarowania przestrzennego jednostek osadniczych. We wszystkich jednostkach osadniczych poza przyjętym głównym kierunkiem, mogą rozwijać się inne funkcje jako uzupełniające.

Poprawa obsługi ludności będzie się wiązała ze zwiększeniem dostępności do urządzeń usługowych (zwiększenie ilości usług), poniesieniu ich standardu, oraz poprawę jakości świadczonych usług.

Miasto Morąg pełni funkcję głównego ośrodka obsługi ludności oraz miejsca rozwoju innych funkcji gospodarczych jak rolnictwa, budownictwa i przemysłu.

Ośrodki usługowe, które pełnią rolę pomocniczą w realizowaniu obsługi gminy to: Żabi Róg (ok. 1186 M), Słonecznik (ok. 846 M), Jurki (ok. 735 M), Chojnik (ok. 483 M), Bramka (ok. 475 M), Bogaczewo (ok. 430 M), Nowy Dwór z Szymanowem (ok. 350 M).

Poza wymienionymi ośrodkami w pozostałych miejscowościach będą funkcjonowały podstawowe urzędy usługowe w zależności od istniejących potrzeb. Wskazane jest poprawienie dostępu do usług małych miejscowości przez preferencje w tworzeniu obiektów usługowych.

Obecnie na terenie miasta i gminy funkcjonuje sieć przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazja, Licea Ogólnokształcące oraz technikum i szkoły zawodowe. Dodatkowo w Szymanowie, przedszkole, szkoła podstawowa i gimnazjum specjalne do nauki. Istniejąca baza szkolna w chwili obecnej zabezpiecza prawidłowy cykl nauczania dzieci w mieście i gminie.

III.5. Kierunki rozwoju mieszkalnictwa w mieście

Polepszenie warunków mieszkaniowych w okresie perspektywicznym uwarunkowane będzie polityką mieszkaniową, wzrostem zamożności społeczeństwa oraz dynamiką rozwoju miasta. Potrzeby mieszkaniowe miasta w perspektywie szacuje się na około 1700 mieszkań. Istniejące zasoby to 5200 mieszkań. Zapotrzebowanie nowych mieszkań wynika z prognozy gospodarstw domowych oraz ubytków mieszkań w wysokości około 2%, z powodu złych stanów technicznych i niskiego standardu użytkowego.

Wielkość zasobów docelowych około 6000 mieszkań, pozwoli na poprawę wskaźnika liczby mieszkań na 1000 mieszkańców z 288 w 1997 roku do ok. 420 w okresie perspektywy.

Realizacja przyjętego programu w ilości 3000 mieszkań wymagałaby utrzymania dynamiki budowy 95 mieszkań rocznie. W latach 2000 – 2014 oddawano średnio w roku ok. 80 mieszkań.

Dla projektowanej zabudowy mieszkaniowej przyjęto strukturę 70% mieszkań w zabudowie wielorodzinnej i 30% w zabudowie jednorodzinnej. Przy określaniu takiej struktury uwzględniano zarejestrowane potrzeby w spółdzielni mieszkaniowej i duże zapotrzebowanie na mieszkania komunalne zgłaszane przez ludność mniej zamożną. Zaspokojenie potrzeb mogłoby nastąpić poprzez rozwój budownictwa wielorodzinnego socjalnego (komunalnego), czynszowego a także w ramach inwestycji deweloperów. Obecnie wyraźnie zaznacza się brak nowych terenów pod rozwój budownictwa wielorodzinnego w mieście Morąg.

W związku z tym, że potrzeby pod zabudowę wielorodzinną w mieście przewyższają możliwości rezerw terenowych, wyznaczone zostały na terenie gminy nowe tereny pod zabudowę wielorodzinną o powierzchni ok. 56 ha w nawiązaniu do istniejącej zabudowy

Przy wyznaczaniu powierzchni terenu przyjęto założenie, że w zabudowie wielorodzinnej (wysokość zabudowy 4 kondygnacji) średnia gęstość zaludnienia wynosi 170 mieszkańców na hektar, w zabudowie jednorodzinnej - średnia wielkość działki brutto wynosi 1000 m². Pod rozwój budownictwa zarezerwowano około 80 ha terenu.

Obok realizacji nowego budownictwa ważnym zadaniem będzie poprawa stanu technicznego i podniesienie standardu do poziomu odpowiadającemu współczesnym wymaganiom, zabudowy sprzed 1944 roku, która stanowi około 24% ogółu zasobów (ponad 1000 mieszkań).

III.6. Ocena warunków mieszkaniowych na obszarach wiejskich, bilans terenu z uzasadnieniem rozwiązań studium

Na podstawie analizy demograficznej zmian społecznych na terenach wiejskich można przypuszczać, iż nastąpi poprawa warunków mieszkaniowych. Należy pamiętać o podnoszeniu standardu warunków mieszkaniowych w istniejących zasobach poprzez poprawę stanu technicznego, oraz estetyki miejscowości. Tym bardziej, że ok. 20% mieszkań w gminie wybudowane było przed 1918 rokiem, a następne 40% w latach 1918 – 1944. Podstawą formą budownictwa w gminie powinno być: budownictwo jednorodzinne, w sąsiedztwie miasta Morąga dopuszcza się możliwość realizacji budownictwa szeregowego lub budynków mieszkalnych wielorodzinnych. Na terenach wiejskich zostały wyznaczone tereny pod zabudowę wielorodzinną z usługami (ok. 60 ha) powiązaną funkcjonalnie z miastem oraz zabudowę przemysłu składow i baz (ok. 20ha) stanowiąca kontynuację dzielnicy przemysłowo składowej.

Realizacja nowej zabudowy mieszkaniowej w gminie powinna uwzględniać ogólne zasady: optymalnej koncentracji zabudowy zwiększającej zwartość układu osadniczego oraz zachowania w nowej zabudowie skali i architektury regionu. Należy dążyć do zahamowania rozpraszania zabudowy, z uwagi na rozdrobnienie istniejącej sieci osadniczej. Nowa zabudowa winna powstawać wyłącznie w oparciu o istniejące jednostki osadnicze w ramach ich uzupełnień. Część z nich z racji ochrony konserwatorskiej objęta jest zakazem rozbudowy czy przebudowy, w związku z tym prognozuje się potrzebę budowy nowych budynków w ramach uzupełniania istniejącej zabudowy.

Działalność usługowa oraz przemysłowa w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej nie może powodować pogorszenia warunków zamieszkania i użytkowania sąsiednich budynków lub lokali przeznaczonych na pobyt ludzi.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmują łącznie powierzchnie ok. 3668 ha (łącznie z miastem), co stanowi ok. 11,8% powierzchni całej gminy Morąg to jest miasta i obszary wiejskie.

Sytuację tą można określić jako korzystną, ponieważ na obszarze miasta Morąg jest znaczna presja inwestorów na tereny zarówno mieszkaniowe, jak i związane z inwestycjami usługowymi oraz produkcyjnymi. Plan miejscowy zapewnia zachowanie ładu przestrzennego oraz zabezpieczenie powiązań funkcjonalno – przestrzennych w strukturze miasta.

Na obszarach wiejskich plany miejscowe obejmują tereny o dominującej funkcji turystyczno rekreacyjnej nad jeziorem Narie. Jest to także obszar o dużej presji inwestycyjnej inwestorów. Obszary planów miejscowych na terenach wiejskich pokrywają tereny o dużej wrażliwości na antropopresję. Rozwiązania planów miejscowych chronią środowisko przyrodnicze przed degradacją oraz dają możliwość zachowania walorów przyrodniczo krajobrazowych.

Na podstawie danych z Urzędu Miejskiego została sporządzona tabela nr 1, obrazująca wielkości powierzchni użytkowej w poszczególnych jednostkach w gminie z podziałem na budynki mieszkalne, letniskowe i inne tj. działalności gospodarczej w zakresie usług i innej łącznie z rolnictwem.

Na podstawie tabeli nr 1 sporządzony został bilans istniejącej i projektowanej zabudowy według funkcji zabudowy miejscowości określonej w studium gminy, który przedstawia tabela nr 2

„MUW”- zabudowa wielofunkcyjna – tereny oznaczone tym symbolem odnoszą się głównie do ośrodków obsługi gminy (obejmują w nich istniejącą zabudowę oraz kierunki rozwoju przestrzennego). Na terenach tych funkcje: mieszkalna, usługowa i związana z produkcją i przedsiębiorczością są równorzędne. Wskazują na konieczność rozwoju miejsc pracy przy rozwoju mieszkalnictwa. Przyjmuje się istniejącą zabudowę na tych terenach i dopuszcza się realizację po opracowaniu planów miejscowych na nowych terenach zabudowy wielofunkcyjnej tj. mieszkalnej, usługowej, oraz produkcyjnej.

„MUP” – tereny zabudowy zagrodowej oraz zakładów produkcyjnych i usługowych – tereny oznaczone tym symbolem dotyczą istniejących gospodarstw rolnych i rolno - leśnych, przemysłu drzewnego (tartaki, stolarnie itp.), oraz magazynów, składów i baz. Zabudowa zagrodowa z dopuszczeniem zabudowy mieszkalnej i usługowej.

„WP”- tereny objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego – zabudowa wielofunkcyjna.

Analiza zwiększenia ilości zabudowy dotyczy głównie zabudowy mieszkalnej, która wymaga uzbrojenia w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz prawidłowe skomunikowanie z ośrodkiem obsługi gminy. Rozwój zabudowy rekreacji indywidualnej i turystycznej realizowany jest na terenach planów miejscowych, dlatego nie obciąża to Samorządu obecnie kosztami związanymi z realizacją zabudowy. Analiza ta była przeprowadzona przy uchwalaniu planów miejscowych. Większość tych terenów jest już uzbrojona w infrastrukturę techniczną.